Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Кафедра трудових ресурсів та підприємництва

06-05-112М

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять та самостійного вивчення
навчальної дисципліни «Аналіз економічної діяльності
та бізнес-середовища організації»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
рівня за освітньо-професійними програмами
«Бізнес-аналітика», «Управління персоналом та економіка
праці» спеціальності 051 «Економіка»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою з якості
ННІЕМ
Протокол №8 від 17.05.2022 р.

Рівне – 2022

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійного вивчення навчальної дисципліни «Аналіз економічної діяльності та бізнес-середовища організації» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійними програмами «Бізнес-аналітика», «Управління персоналом та економіка праці» спеціальності 051 «Економіка» денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Міщук Г. Ю. – Рівне : НУВГП, 2022. – 46 с.

Укладачі: Міщук Г. Ю., д.е.н., професор, завідувач кафедри трудових ресурсів і підприємництва;

Кроль В. В., доктор філософії зі спеціальності «Економіка», старший викладач кафедри трудових ресурсів і підприємництва.

Відповідальний за випуск: Міщук Г. Ю., д.е.н., професор, завідувач кафедри трудових ресурсів і підприємництва.

Керівники груп забезпечення освітніх програм:

051 «Економіка», ОП «Бізнес-аналітика» - Рощик І. А., к.е.н., доцент кафедри трудових ресурсів і підприємництва;

051 «Економіка», ОП «Управління персоналом і економіка праці» - Юрчик Г. М., к.е.н., доцент кафедри трудових ресурсів і підприємництва

© Міщук Г. Ю., Кроль В. В., 2022
© НУВГП, 2022

ЗМІСТ

Передмова 4
Тематика практичних занять 5
Література 46

ПЕРЕДМОВА

Ефективність підприємницької діяльності значною мірою залежить від професіоналізму фахівців, які забезпечують аналітичні процеси. Удосконалення бізнес-стратегій на основі своєчасного та комплексного аналізу ресурсів, резервів та можливостей розвитку організацій є неможливим без використання методів та інструментів аналізу економічної діяльності та бізнес-середовища організацій. У зв'язку з цим постійно актуальним для фахівців економічних спеціальностей залишається оволодіння методиками аналізу економічної діяльності, використання яких передбачає як глибоку обізнаність з класичними методами та процедурами аналітичних досліджень, так і інноваційного інструментарію дослідження бізнес-середовища організацій, розробленого відомими аналітичними та консалтинговими організаціями. Відповідні аналітичні знання та навички є необхідною складовою забезпечення оптимальних умов та результатів діяльності організацій в умовах ризику і невизначеності, що й зумовлює потребу вивчення дисципліни «Аналіз економічної діяльності та бізнес-середовища організації».

Дисципліна «Аналіз економічної діяльності та бізнес-середовища організації» є складовою професійної підготовки бакалаврів спеціальності 051 «Економіка» за освітньо-професійними програмами «Бізнес-аналітика» та «Управління персоналом і економіка праці».

Метою вивчення дисципліни «Аналіз економічної діяльності та бізнес-середовища організації» є засвоєння студентами теоретичних знань та практичних навичок аналізу та пошук можливостей оперативного реагування на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі організації у процесі досягнення бізнес-цілей.

Основними завданнями навчальної дисципліни є оволодіння методикою та інструментарієм аналізу економічної діяльності та бізнес-середовища організації задля обґрунтування проектів оптимальних управлінських рішень.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
Семестр 5
Змістовний модуль 1
«Методологічні основи аналізу діяльності організації»

Практичне заняття № 1. Сутність та організаційні засади аналізу діяльності організації.

Питання для обговорення:

1. Основні поняття економічного аналізу.
2. Система аналітичних показників.
3. Види економічного аналізу.
4. Організація та інформаційне забезпечення аналізу господарської діяльності організації.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Рушійні сили розвитку процесів та явищ називаються:

А) резервами
Б) ресурсами
В) факторами
Г) причинами
Д) результатами

2. Який із наведених факторів є інтенсивним:

А) кількість відпрацьованих днів
Б) середньорічна вартість основних засобів
В) оборотні кошти
Г) вартість матеріальних ресурсів
Д) виробіток

3. Який із наведених факторів є екстенсивним:

А) кількість відпрацьованих днів
Б) фондовіддача основних засобів
В) продуктивність праці
Г) матеріаловіддача
Д) середньоденний виробіток робітника

4. Для пошуку прихованих резервів у господарській діяльності використовуються

А) базові значення факторів у вигляді показників:
Б) власних минулих
В) власник прогнозних
Г) звітних

Д) планових

5. Резерви, які можливо залучити в поточному періоді діяльності підприємства, це резерви:

А) перспективні

Б) поточні

В) зовнішні

Г) абсолютні

Д) відносні

Питання для контролю рівня знань:

1. Назвіть предмет, об’єкт та мету економічного аналізу.
2. Назвіть основні завдання та принципи економічного аналізу.
3. Розкрийте зміст класифікації факторів в економічному аналізі за різними ознаками.
4. Розкрийте зміст класифікації резервів в економічному аналізі за різними ознаками.
5. В чому відмінність управлінського та фінансового аналізу?
6. В чому різниця між внутрішньо-фінансовим та зовнішньо-фінансовим аналізом?

Завдання для розв’язування:

1. Для підприємства А (приватний медичний центр) важливими для врахування у бізнес-плануванні є такі фактори зовнішнього середовища: потенційна кількість споживачі, постачальники, конкуренти, посередники, соціально-культурні характеристики споживачів, рівень інфляції, купівельна спроможність споживачів, корупційні ризики, особливості економічних відносин, швидкість технологічних змін на ринку обладнання, пропозиція та ціни на техніку, політичні обставини, інтенсивність міграції в регіоні, розвиненість волонтерської діяльності в регіоні, законодавство, глобальні міжнародні зміни (пандемія, інші) тощо. Проведіть групування перерахованих вище факторів на фактори прямої та непрямої дії, свій вибір обґрунтуйте. Зведіть результати в таблицю.

2. Використовуючи графічний метод, зобразіть взаємозв'язки функцій аналітика компанії з представниками підрозділів, що забезпечують бухгалтерський облік, аудит, менеджмент продажів, маркетинг, управління персоналом. Візуалізація має містити потоки інформації/питань, з якими можуть звернутись такі служби

до аналітика і відповідно – аналітик до зазначених підрозділів. Для полегшення виконання завдання рекомендовано скористатись досвідом діяльності відомої студенту компанії.

Практичне заняття №2. Методи економічного аналізу

Питання для обговорення:

1. Метод та методика аналізу діяльності організації.
2. Класифікація методів економічного аналізу.
3. Традиційні способи економічного аналізу.
4. Загальна характеристика спеціальних методів аналізу діяльності та бізнес-середовища організації.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Методи економічного аналізу, які дозволяють визначити напрям зміни показників, але не причини таких змін, називаються методами аналізу:

А) факторного

Б) стохастичного

В) елімінування

Г) традиційного (статистичного)

Д) детермінованого

2. Масштабне представлення об'єкта аналізу з допомогою геометричних знаків – це метод:

А) табличний

Б) графічний

В) детермінованого аналізу

Г) рядів динаміки

Д) елімінування

3. Процес пізнання сутності фінансового механізму суб'єктів господарювання - це:

А) маркетинговий аналіз

Б) управлінський аналіз

В) фінансовий аналіз

Г) інвестиційний аналіз

Д) аналіз оплати праці

4. Аналіз всіх наявних у підприємства ресурсів та ефективності їх використання разом з ринковим середовищем діяльності – це приклад аналізу:

А) детермінованого

Б) перспективного

В) локального

Г) суцільного

Д) фінансового

5.Застосування стохастичного факторного аналізу є доцільним у випадку припущення про існування якого зв'язку факторів та результативного показника?

А) ймовірного

Б) точно існуючого, описаного певною розрахунковою формулою

В) відсутності зв'язків

Г) встановленого з ймовірністю 1,0

Д) встановленого з точністю 100%.

Питання для контролю рівня знань:

1. В чому різниця між методом та методикою економічного аналізу?

2. Назвіть способи економічного аналізу відповідно до класифікації.

3. Коли доцільно застосовувати прийоми стохастичного факторного аналізу?

4. В яких випадках доцільно застосовувати прийоми детермінованого факторного аналізу?

5. Назвіть та охарактеризуйте найпоширеніші традиційні способи економічного аналізу.

Завдання для розв'язування:

1. Проведіть аналіз динаміки основних показників підприємства, обґрунтуйте планові показники за даними, наведеними в таблиці. Визначте середнє значення кожного показника, середній та абсолютний приріст. Графічно відобразіть динаміку наведених показників та зробіть висновки.

Основні показники	Роки				
	2017	2018	2019	2020	2021
Обсяг виробленої продукції, тис. грн.	299136	300855	273254	291655	295144

Кількість працівників, ос.	656	647	634	641	632
Продуктивність праці, тис. грн./ос.	456	465	431	455	467

Практичне заняття №3. Техніки аналітичних досліджень

Питання для обговорення:

1. Техніки кількісних та якісних досліджень.
2. Основні техніки аналітичних досліджень: інтерв'ю, воркшопи, фокус-групи, аналіз прототипів та сценаріїв, портретування споживачів, інші.
3. Придатність різних технік аналізу до окремих аналітичних завдань.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Техніка аналізу, яка передбачає групові обговорення з цілями пошуку спільних рішень, спільного вирішення проблем чи пошуку нових ідей для організації із залученням фахівців різних профілів – це:

А) інтерв'ю
Б) фокус-група
В) воркшоп
Г) спостереження
Д) портретування

2. Ефективність розподілу та реалізації функцій управління без деталізації проблем в організації бізнес-процесів краще аналізувати із залученням до інтерв'ю персоналу _____ рівня:

А) Стратегічного (топ-менеджери)
Б) тактичного (середній рівень)
В) операційного (виконавці)
Г) зовнішнього
Д) нових працівників організації

3. До яких технік аналізу належить прототипування:

А) об'єктивного
Б) статистичного
В) логічного

Г) кількісного

Д) якісного

4. Для розуміння функціонального розподілу та відповідальності за виконувані в організації функції, «ліній звітування», найкращим джерелом інформації про підприємство для аналітика є:

А) сайт організації

Б) соціальний звіт організації

В) організаційна структура

Г) статут

Д) річний фінансовий звіт

5. Техніка аналізу, яка передбачає групове вирішення вузького кола завдань, і, як правило, проводяться із залученням фахівців однорідного профілю – це:

А) інтерв'ю

Б) фокус-група

В) STOP-модель

Г) спостереження

Д) портретування.

Питання для контролю рівня знань:

1. В чому полягає різниця між якісними та кількісними техніками аналітичних досліджень?

2. Назвіть відомі Вам техніки організації воркшопів. Дайте коротку характеристику кожному з них.

3. Назвіть відомі Вам техніки кількісного аналізу бізнес-середовища організації. Дайте коротку характеристику кожному з них.

Завдання для розв'язування:

1. Працюючи в групі чисельністю не більше 5 осіб, використовуючи техніку мозкового штурму brainwriting з візуалізацією методом портретування здійсніть аналітику важливих для Національного університету водного господарства та природокористування характеристик споживача освітньої послуги. Запропонуйте декілька типових «портретів» абітурієнта спеціальності 051 «Економіка» (за бажанням результати аналізу можна доповнити методом user stories). Представте результати роботи у вигляді презентації. На основі презентації запропонуйте

рекомендації щодо заходів, необхідних для збільшення споживачів послуги.

Змістовний модуль 2
«Аналіз бізнес-середовища організації»

Практичне заняття №4 Загальні методичні засади аналізу бізнес-середовища організації

Питання для обговорення:

1. Поняття та складові середовища організації.
2. Діагностика зовнішнього середовища.
3. SWOT та PEST-аналіз середовища діяльності підприємств та організацій.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Віддалене середовище функціонування підприємства, що має вплив на всі підприємства, хоча рівень цього впливу є різним; незалежно від виду підприємства зворотного впливу не існує - це:

А) макрооточення
Б) мезооточення
В) внутрішнє середовище
Г) конкуренти
Д) постачальники

2. Частина зовнішнього середовища, з елементами якого підприємство підтримує прямі контакти - це:

А) макрооточення
Б) мезооточення
В) внутрішнє середовище
Г) конкуренти
Д) постачальники

3. Профіль споживача продукції підприємства досліджується в межах аналізу:

А) макрооточення
Б) мезооточення
В) внутрішнього середовища
Г) конкурентів
Д) постачальників

4. У складі 5 ринкових сил, які важливо аналізувати у складі факторів мезооточення підприємства за методикою М.Портера,

крім наявних та потенційних конкурентів, покупців та постачальників, не враховано:

А) внутрішнє середовище

Б) макрооточення

В) виробників товарів-замінників

Г) політику уряду

Д) мотивацію персоналу підприємства

5. Аналіз змін податкового законодавства та умов ведення бізнесу, що мають вплив на діяльність підприємства, здійснюється в межах аналізу:

А) макрооточення

Б) мезооточення

В) внутрішнього середовища

Г) конкурентів

Д) постачальників.

Питання для контролю рівня знань:

1. Що таке “зовнішнє середовище”?
2. Що таке PEST-аналіз?

Завдання для розв’язування:

1. Проведіть діагностику факторів зовнішнього макросередовища самостійно обраного підприємства за наступною послідовністю:

- збір, обробка і попередній аналіз інформації про фактори, що впливають на підприємство, використовуючи інформацію, що міститься в періодичних виданнях (газетах, журналах), статистичних збірниках, інформаційних виданнях, на WEB – сайтах в Internet, новинах;
- систематизація результатів, аналіз впливу факторів та їх оцінка.

Зведіть результати дослідження в таблицю. Зробіть висновки.

Група факторів	Фактор	Поточний стан	Тенденція розвитку
Політичні			
Економічні			
Правові			
Екологічні			

Науково-технічні й технологічні			
Демографічні			
Соціально-культурні			

Практичне заняття №5. Бізнес-аналіз у побудові стратегії організації

Питання для обговорення:

1. Поняття стратегії та цілей організації, цільових груп.
2. Аналіз можливостей вдосконалення стратегії з використанням моделі McKinsey 7-S, MOST-аналізу, Boston box.

Тестові завдання для самоконтролю:

1.Поділ бізнес-продуктів чи напрямів діяльності організації за темпами зростання результатів та частки освоєного ринку характерний для:

А) MOST-аналізу
Б) PEST-аналізу
В) SWOT-аналізу
Г) методу «Boston box»
Д) McKinsey's 7-S моделі

2. Напрям діяльності підприємства, який демонструє найшвидшу динаміку продажів та займає стабільно високу частку ринку, за методом Boston box належить до:

А) «собак»
Б) «диких кішок»
В) «зірок»
Г) «дійних корів»
Д) «проблемних дітей»

3. Якщо за декількома видами діяльності підприємства середня частка ринку становить 5 %, а середній темп зростання продажів 104%, то бізнес з показниками 4 % та 100 % відповідно належить до:

А) «собак»
Б) «диких кішок»
В) «зірок»
Г) «дійних корів»
Д) «лідерів».

Питання для контролю рівня знань:

1. Як оцінити конкурентні переваги підприємства?
2. Що таке стратегія підприємства, її основні визначення?
3. Чим викликана необхідність розробки стратегії?

Завдання для розв'язування:

1 Користуючись методом «Boston Box» виберіть пріоритети розвитку підприємств холдингу на основі таких даних щодо динаміки їх доходів:

№ з/п	Підприємства	Доходи підприємства за рік, тис. грн.	Загальний обсяг доходів на ринку тієї ж продукції, тис. грн.	Темп зростання доходів відносно попер. року, %
1	A	680	6800	110
2	B	1200	15000	102
3	C	1050	14800	105
4	D	1450	18400	98
5	E	1000	12000	108
6	F	960	4500	122
7	G	1530	16000	103
8	H	1800	16500	115

2. Користуючись методом «Boston Box» виберіть пріоритетний напрям для розвитку з портфеля туристичної компанії А на основі таких даних щодо динаміки продажів туристичних ваучерів/путівок за укладеними договорами з туроператором та самостійно – з власниками готелів.

№ з/п	Напрям діяльності	Обсяг продажів за сезон, тис. грн.		Продажі компанії А за 3 місяці сезону, тис. грн.		
		компанії А	загальний, з урахуванням конкурентів	I	II	III
1	«Зелений» туризм – угоди з	340	800	90	120	130

	власниками місцевих баз відпочинку та агросадиб					
2	Угоди з власниками готелів у Херсонській області	420	920	130	150	140
3	Угоди з власниками готелів в Одеській області	580	1050	180	200	200
4	Угоди з власниками садиб у Карпатах	600	1240	160	190	250
5	Готелі 3*, 4* у Туреччині	600	1800	140	160	200
6	Готелі 5* у Туреччині	590	2100	190	200	200
7	Готелі Єгипту	680	2000	210	230	240

3. Використовуючи методом McKinsey's 7-S проведіть аналіз внутрішнього середовища НУВГП. З кожного блоку запитань чек-листа (доступний в кабінеті мудл) виберіть мінімум 2 позиції. Зробіть відповідні висновки, описавши шляхи вирішення знайдених проблем.

Практичне заняття №6. Бізнес-аналіз у побудові стратегії організації.

Питання для обговорення:

1. Діагностика середовища організації методом SWOT-аналізу.
2. Вивчення альтернативних методів дослідження ринкового та внутрішнього середовища.
3. Формування рекомендацій для удосконалення стратегії організації.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. «О» в абревіатурі SWOT-аналізу означає:
А) сильні сторони
Б) слабкі сторони
В) можливості
Г) загрози
Д) середовище діяльності
2. «S» в абревіатурі SWOT-аналізу означає:
А) сильні сторони
Б) слабкі сторони
В) можливості
Г) загрози
Д) середовище діяльності
3. «Т» в абревіатурі SWOT-аналізу означає:
А) сильні сторони
Б) слабкі сторони
В) можливості
Г) загрози
Д) середовище діяльності.

Питання для контролю рівня знань:

1. Яке місце SWOT-аналізу в стратегічному плануванні.
2. Коротко опишіть загальні характеристики сильних і слабких сторін об'єкта, що використовуються у SWOT-аналізі.
3. Коротко опишіть загальні зовнішні можливості та загрози для об'єкта, що використовуються у SWOT-аналізі.

Завдання для розв'язування:

1. Використовуючи метод SWOT-аналізу проведіть аналіз обраної на власний розсуд публічної компанії (підприємства, організації). Зробіть відповідні висновки, запропонувавши шляхи відповіді на ризики та виклики в діяльності компанії, а також використання її порівняльних переваг.

Практичне заняття №7 Аналіз стейкхолдерів організації

Питання для обговорення:

1. Поняття та види стейкхолдерів.
2. Матриця стейкхолдерів: складання, особливості та можливості застосування в управлінні організацією.

3. Аналіз взаємодії з стейкхолдерами.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Інструмент аналізу стейкхолдерів, відомий як матриця RACI дозволяє розподілити та проаналізувати ефективність розподілу та результативного показника?

А) фонду оплати праці проектної групи

Б) робочого часу

В) фінансових ресурсів організації

Г) виробничих приміщень

Д) відповідальності в команді

2. На прикладі НУВГП оберіть з наведеного переліку внутрішніх стейкхолдерів:

А) Міністерство освіти та науки України

Б) роботодавці-партнери, що звертаються із замовленням на фахівців

В) студенти

Г) представники адміністрації шкіл області

Д) громада міста Рівного

3. На прикладі НУВГП оберіть з наведеного переліку зовнішніх стейкхолдерів:

А) адміністративно-управлінський персонал НУВГП

Б) роботодавці-партнери, що звертаються із замовленням на фахівців

В) студенти

Г) науково-педагогічні працівники університету

Д) працівники відділу зв'язків з громадськістю університету

4. За матрицею відповідальності RACI підзвітних осіб за кожним завданням може бути:

А) два

Б) не менше двох

В) не менше одного

Г) тільки один

Д) будь-яка кількість, навіть всі учасники команди

5. Вид відповідальності в матриці RACI, що умовно позначається «А», означає:

А) відповідальний

Б) підзвітний

В) той, що забезпечує підтримку

Г) той, що консультує
Д) інформований.

Питання для контролю рівня знань:

1. В чому, на Вашу думку, полягає доцільність використання матриці стейкхолдерів?
2. Як повинні застосовуватись результати групування стейкхолдерів в подальших управлінських діях?
3. Чи для всіх підприємств (компаній, організації) важливим є поділ стейкхолдерів на зовнішніх та внутрішніх, а також дослідження їх впливу на підприємство?

Завдання для розв'язування:

1. Використовуючи методику аналізу стейкхолдерів з використанням матриці "сила впливу - інтерес", проведіть аналіз взаємодії з стейкхолдерами обраної на власний розсуд публічної компанії (підприємства, організації). Зробіть відповідні висновки, описавши шляхи вирішення знайдених проблем.

Семестр 6
Змістовий модуль 3
«Управлінський аналіз діяльності підприємства»

Практичні заняття №1, 2. Методика факторного аналізу економічної діяльності

Питання для обговорення:

1. Використання в економічному аналізі методів детермінованого та стохастичного факторного аналізу.
2. Алгоритм факторного аналізу, види факторних моделей.
3. Основні прийоми детермінованого аналізу: спосіб ланцюгових підстановок, абсолютних та відносних різниць, індексний, інтегральний методи, метод логарифмування.
4. Особливості застосування прийомів елімінування.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Невикористані можливості підприємства - це:

А) резерви

Б) ресурси

В) чинники

Г) фактори

Д) причини

2. До факторної моделі, представленої у вигляді добутку, можна застосувати:

А) тільки метод ланцюгових підстановок

Б) тільки метод абсолютних різниць

В) тільки індексний метод

Г) тільки метод відносних різниць

Д) будь-який метод детермінованого факторного аналізу

3. Застосування детермінованого факторного аналізу є доцільним у випадку припущення про існування якого зв'язку факторів та результативного показника?

А) ймовірного

Б) точно існуючого, описаного певною розрахунковою формулою

В) відсутності зв'язків

Г) встановленого з ймовірністю 0,8

Д) встановленого з ймовірністю 0,6

4. Яким методом можна скористатись для аналізу впливу на продуктивність праці факторів задоволеності працівників облаштування свого робочого місця:

А) стохастичного факторного аналізу

Б) елімінування

В) детермінованого факторного аналізу

Г) ланцюгових підстановок

Д) індексним

5. Якщо між факторним і результативним показником існує функціональний зв'язок, тобто результативний показник можна представити у вигляді добутку, частки або алгебраїчної суми, то можна використати метод:

А) групування

Б) кореляційно-регресійного аналізу

В) детермінованого факторного аналізу

Г) порівняння

Д) рядів динаміки.

6. Який з методів аналізу належить до групи методів елімінування?

А) логарифмування

Б) інтегрування

В) оптимізації

Г) відносних різниць

Д) кореляційно-регресійного аналізу

7. До факторної моделі, представленої у вигляді добутку, можна застосувати:

А) тільки метод ланцюгових підстановок

Б) тільки метод абсолютних різниць

В) тільки індексний метод

Г) тільки метод відносних різниць

Д) будь-який метод детермінованого факторного аналізу

8. При застосуванні методів елімінування рекомендовано розміщувати у моделі спочатку _____фактори:

А) кількісні

Б) якісні

В) інтенсивні

Г) нижчих порядків дії

Д) відносні.

Питання для контролю рівня знань:

1. За якими ознаками відбувається поділ факторів на кількісні та якісні, прості та складні?

2. Які існують види факторних моделей?

3. Яким чином визначити наявність резерву згідно отриманих результатів факторного аналізу?

4. В чому різниця між явними та прихованими резервами?

5. В чому сутність кореляційно-регресійного аналізу? Які вимоги ставляться до відбору факторів та побудови моделі?

6. В чому полягає особливість застосування стохастичного факторного аналізу на відміну від детермінованого? В яких випадках варто застосовувати той чи інший метод економічного аналізу?

7. В чому суть елімінування?

8. Назвіть методи факторного аналізу, що відносяться до прийомів елімінування.

9. В чому суть індексного методу? Для яких видів факторних моделей він застосовується?

10. В чому суть методу ланцюгових підстановок? Які існують правила щодо його використання?

11. В чому суть методу абсолютних різниць? Для яких видів факторних моделей він застосовується?

12. В чому суть методу відносних різниць? Для яких видів факторних моделей він застосовується?

Завдання для розв'язування:

1. На основі наведених даних проаналізувати вплив факторів на результуючий показник - обсяг продукції, виготовленої на підприємстві. Визначити резерви зростання обсягів виробництва, використовуючи індексний метод.

Показники		Роки		Абсолютне відхилення
		2020	2021	
Обсяг продукції, тис. грн	Q			
Середньоспискова чисельність працівників, ос.	$Ч_{сер}$	100	120	

Середня кількість днів, відпрацьованих одним працівником	Т	250	260	
Середньоденний виробіток одного працівника, тис. грн./ос.	В	1,5	1,3	

Факторна модель для аналізу має вигляд:

$$Q = Ч_{пр} \times T \times B_{пр}$$

2. За вихідними даними здійснити факторний аналіз показника фондовіддачі основних засобів підприємства, використовуючи метод ланцюгових підстановок. Проаналізувати отримані результати і зробити висновки.

Показники	Базовий період	Звітний період
Обсяг випуску продукції, тис.грн.	12500	17600
Середньорічна вартість основних засобів, тис.грн.	850	980
Фондовіддача основних засобів, грн./грн.	0,068	0,056

Факторна модель має вигляд: $f_в = \frac{Q}{ОФ}$

3. Визначити та проаналізувати показник витрат на одну гривню товарної продукції на підприємстві у 2020-2021 роках за наступними вихідними даними:

Елементи витрат у структурі собівартості продукції	Роки	
	2020	2021
Матеріальні витрати, тис. грн.	408,76	417,19
Витрати на оплату праці, тис. грн.	286,16	292,00
Відрахування на соціальні заходи, тис. грн.	108,99	111,20
Амортизація, тис. грн.	204,37	208,53
Інші витрати, тис. грн.	354,46	361,71

Обсяг випуску товарної продукції, тис. шт.	1689,46	1737,94

Факторний аналіз даного показника виконуємо на основі формули:

$$z_т = \frac{М + О_{пр.} + В_{с.} + А + І}{Q_{т.пр.}}$$

4. Визначити комплексний резерв зростання обсягу випуску продукції, якщо відомо, що в результаті факторного аналізу виявлено наступні резерви:

- за рахунок покращення використання основних засобів – 900 грн.
- за рахунок зростання продуктивності праці – 400 грн.

5. Визначити потенційний обсяг випуску продукції на підприємстві за умови залучення явних резервів, якщо відомо, що в результаті розрахунків впливу факторів на обсяг випуску продукції при значенні базового періоду на рівні 400 тис. грн. встановлено вплив факторів вартості основних засобів із значенням (+30) тис. грн., а продуктивності основних засобів (-20) тис. грн.

6. Здійснити, використовуючи відомі вам методи елімінування, факторний аналіз показника обсягу виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності **(за самостійно обраним видом економічної діяльності)**, враховуючи вплив факторів середньооблікової кількісті штатних працівників, відпрацьованого робочого часу та середньогодинного виробітку одного штатного працівника. Зробити відповідні висновки.

Показник	2019	2020
Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності, тис.грн		
Середньооблікова кількість штатних працівників за видами економічної діяльності, осіб		
Відпрацьований робочий час штатних працівників за видами економічної діяльності		
Середньогодинний виробіток одного штатного працівника тис.грн./ос.		

Дані таблиці заповнити самостійно з бази даних Державної служби статистики - http://www.ukrstat.gov.ua.

Практичні заняття №3, 4. Аналіз праці в організації

Питання для обговорення:

1. Аналіз забезпеченості підприємства персоналом.
2. Аналіз продуктивності праці.
3. Аналіз використання фонду оплати праці.
4. Аналіз впливу трудових чинників на обсяг виробленої продукції.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Яка з ситуацій є ознакою зростання ефективності праці на підприємстві:

А) продуктивність праці зростає швидше, чим середня заробітна плата

Б) зростає фондоозброєність праці

В) середня заробітна плата зростає швидше, чим продуктивність праці

Г) зростають прибутки власника підприємства

Д) зростають доходи підприємства

2. Звільнення працівників підприємства з поважних причин – це:

А) зайвий оборот

Б) плинність

В)необхідний оборот

Г) коефіцієнт оновлення

Д) скорочення штатів

Який з показників характеризує ефективність праці?

А) чисельність працівників в еквіваленті повної зайнятості

Б) виробіток продукції одного працівника

В) коефіцієнт плинності кадрів

Г) частка адміністративно-управлінських працівників у загальній чисельності персоналу

Д) частка робітників у загальній чисельності персоналу

3. Відношення чисельності звільнених працівників до середньоспискової чисельності персоналу - це:

А) коефіцієнт загального обороту кадрів

Б) коефіцієнт обороту кадрів зі звільнення

В) коефіцієнт плинності кадрів

Г) коефіцієнт обороту кадрів з прийому

Д) скорочення персоналу

4. Для розрахунку коефіцієнта плинності кадрів враховується:

А) чисельність всіх звільнених за період

Б) чисельність звільнених за невідповідність займаній посаді

В) чисельність прийнятих на роботу за період

Г) різниця між прийнятими і звільненими за період

Д) чисельність скорочених працівників

5. Для висновків про достатню ефективність праці на підприємстві необхідно, що коефіцієнт випередження темпів зростання продуктивності праці порівняно зі зростанням заробітної плати був:

А) більшим одиниці

Б) меншим одиниці

В) не менше 0,5

Г) не менше 0,8

Д) не меншим за 1,1

6. Якщо в результаті впровадження заходів стимулювання працівників зросте продуктивність їх праці при незмінних планових обсягах випуску продукції, то наслідком цього може бути:

А) зменшення амортизаційних відрахувань

Б) збільшення обсягів реалізації продукції

В) збільшення чисельності робітників

Г) збільшення чисельності працівників

Д) зменшення чисельності працівників

7. При зменшенні трудомісткості продукції та незмінних ресурсах робочого часу і чисельності персоналу підприємства можливим є:

А) зменшення амортизаційних відрахувань

Б) збільшення обсягу випуску продукції підприємства

В) зменшення непродуктивних витрат робочого часу

Г) зменшення фондомісткості продукції

Д) зростання середньооблікової кількості працівників

8. Для аналізу дії шкідливих виробничих чинників з їх деталізацією на персонал підприємства необхідна інформація, наведена в формі звітності:

А) 1-ПВ (умови праці)

Б) 1-ПВ

В) 1-РС
Г) форма №1
Д) форма №2.

Питання для контролю рівня знань:

1. Виконання яких завдань передбачає аналіз праці на підприємстві?
2. Назвіть основні джерела інформації для аналізу праці в організації.
3. Які основні облікові показники використовуються для аналізу персоналу?
4. За якими напрямками здійснюється аналіз організації праці на підприємстві?
5. Назвіть узагальнюючі та часткові показники продуктивності праці.
6. На основі якого показника можна зробити висновок про ефективність праці та організації оплати праці на підприємстві? Яким чином?

Завдання для розв'язування:

1. За наведеними вихідними даними здійснити розрахунок основних показників руху кадрів на підприємстві, зробити висновки.

№ з/п	Показники	Роки	
		Базовий	Звітний
1	Середньоспискова чисельність працівників, ос.	520	540
2	Прийнято на роботу, ос.	25	40
3	Звільнено всього, ос., в тому числі: - за власним бажанням - за скороченням штатів - за порушення трудової Дисципліни	32 15 10 7	30 24 5 1

2. Ґрунтуючись на даних, наведених в таблиці, провести розрахунок основних показників ефективності праці на підприємстві. Зробити відповідні висновки.

№ з/п	Показники	Роки		
		2018	2019	2020
1.	Фонд оплати праці працівників за рік, тис. грн.	34894	32742,5	44572
2.	Середньоспискова чисельність працівників, осіб	279	260	264
3.	Обсяг виробленої продукції, тис.грн.	1278456	1875608	2105672
4.	Середньорічна продуктивність праці одного працюючого, тис.грн./ос.			
5.	Середньорічна заробітна плата одного працівника, тис.грн./ос.			
6.	Співвідношення індексів середньої заробітної плати та продуктивності праці (коефіцієнт випередження)			

3. Використовуючи доступну публічну річну регульовану інформацію щодо діяльності ПрАТ «Рівнеазот» OSTCHEM https://www.azot.rv.ua/aktsioneram/zvitnist/richnyi-zvit провести аналіз стану та ефективності використання основних засобів та нематеріальних активів підприємства протягом 2017-2020 рр. Зробити відповідні висновки.

Практичне заняття №5. Аналіз необоротних активів підприємства

Питання для обговорення:

1. Завдання та джерела інформації для аналізу використання основних засобів.
2. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами.
3. Аналіз ефективності використання основних засобів.
4. Аналіз нематеріальних активів підприємства.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Вартість патентів, ноу-хау, нових технологій, торгових марок, товарних знаків обліковується на підприємстві як:

А) нематеріальні активи
Б) основні засоби
В) матеріальні ресурси
Г) виробничі запаси
Д) оборотні кошти

2. Будівлі, споруди, машини, обладнання, транспортні засоби належать до:

А) основних засобів
Б) матеріальних ресурсів
В) постійних пасивів
Г) нематеріальних активів
Д) високоліквідних активів

3. Якісний стан основних засобів характеризує коефіцієнт:

А) фондовіддачі
Б) придатності
В) фондомісткості
Г) екстенсивного завантаження основних засобів
Д) фондоозброєності праці

4. Висновки про ефективність використання основних засобів можна зробити на підставі:

А) коефіцієнта придатності основних засобів
Б) коефіцієнта оновлення основних засобів
В) фондовіддачі
Г) частки устаткування у загальній вартості основних засобів
Д) фондоозброєності праці

5. Шляхом множення фондовіддачі основних засобів на фондоозброєність їх праці можна отримати факторну модель аналізу:

А) працівників

Б) фонду оплати праці

В) фонду робочого часу

Г) середньооблікової кількості працівників

Д) середньої вартості основних засобів підприємства.

Питання для контролю рівня знань:

1. Якими джерелами інформації необхідно користуватися при аналізі забезпеченості та використання основних засобів?

2. За допомогою яких показників надається характеристика стану та руху основних засобів?

3. Які показники характеризують забезпеченість підприємства основними засобами та як вони розраховуються?

Завдання для розв'язування:

1. За наведеними в таблиці даними, провести аналіз стану та ефективності використання основних засобів підприємства, зробити відповідні висновки.

	Показник	2018	2019	2020
1	Основні засоби (вартість на кінець року)	820663	985363	1488364
2	Первісна вартість	2048658	1173021	1499432
3	Знос	1227995	187653	11068
4	Обсяг виробленої продукції	2477797	1671842	2437243
5	Чистий прибуток	512897	124875	315329
6	Середня чисельність працівників	1026	1003	974

2. Використовуючи доступну публічну річну регульовану інформацію щодо діяльності ПрАТ «Рівнеазот» OSTCHEM https://www.azot.rv.ua/aktsioneram/zvitnist/richnyi-zvit провести аналіз стану та ефективності використання основних засобів та нематеріальних активів підприємства протягом 2017-2020 рр. Зробити відповідні висновки.

Практичне заняття №6. Аналіз матеріальних ресурсів підприємства

Питання для обговорення:

1. Завдання та інформаційна база економічного аналізу матеріальних ресурсів.
2. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами.
3. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Сировина, комплектуючі вироби, паливо, запчастини належать до:

А) основних засобів
Б) матеріальних ресурсів
В) постійних пасивів
Г) нематеріальних активів
Д) високоліквідних активів

2. Якщо значення матеріаловіддачі становить 1,5 грн./грн., це означає, що на виробництво 1,5 грн. продукції спожито___ грн. матеріальних ресурсів:

А) 1,5
Б) 0,5
В) 2,5
Г) 3,5
Д) 1,0

3. Якщо значення матеріалоємності продукції становить 0,7 грн./грн., це означає, що з використанням 70 копійок вартості матеріалів створено ___ грн. продукції:

А) 1,7
Б) 0,7
В) 0,3
Г) 0,4
Д) 1,0

4. Матеріаловіддача є фактором:

А) якісним
Б) стохастичним
В) кількісним
Г) екстенсивним
Д) прямим

5.При зниженні матеріалоємності продукції можна робити висновки про:

А) подорожчання сировини

Б) удосконалення використання матеріальних витрат

В) зниження обсягів реалізації продукції

Г) збільшення собівартості

Д) зниження прибутку.

Питання для контролю рівня знань:

1. Що включають до матеріальних ресурсів?
2. Які основні завдання включаються до аналізу матеріальних ресурсів?
3. Які показники використовуються для аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів?
4. На основі якої факторної моделі можна здійснити аналіз матеріалоємності? За рахунок яких факторів?

Завдання для розв'язування:

1. Планувалось при матеріальних витратах на виробництво та реалізацію продукції у сумі 600 тис. грн. досягнути обсягу виробництва та реалізації продукції 1 млн. грн. Фактично зафіксовано зростання обсягу реалізації продукції до 1,2 млн.грн. при незмінному рівні матеріальних витрат. Розрахуйте планове та фактичне значення показника матеріалоємності продукції та резерви його зменшення.

2. Використовуючи доступну публічну річну регульовану інформацію щодо діяльності ПрАТ «Рівнеазот» OSTCHEM https://www.azot.rv.ua/aktsioneram/zvitnist/richnyi-zvit або іншого відомого Вам підприємства, провести аналіз стану та ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства в динаміці 3 років. Зробити відповідні висновки.

Практичне заняття №7. Аналіз витрат підприємства на виробництво продукції (робіт, послуг)

Питання для обговорення

1. Завдання та інформаційна база аналізу.
2. Аналіз витрат діяльності підприємства.
3. Аналіз операційних витрат діяльності.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Однорідні види витрат називають:

А) економічними елементами витрат

Б) статтями калькуляції

В) умовно-постійними витратами

Г) умовно-змінними витратами

Д) непрямими витратами

2. Витрати, які включаються до вартості конкретного виду продукції відповідно до визначеної бази і, як правило, є комплексними статтями калькуляції, називаються:

А) прямими

Б) непрямими

В) матеріальними

Г) умовно-змінними

Д) витратами на оплату праці

3. Яку з норм витрат матеріалів можна зменшити задля економії собівартості продукції шляхом удосконалення технологічного процесу виробництва:

А) максимальні витрати

Б) технологічні витраті

В) чисті витрати

Г) організаційно-господарські витрати

Д) маркетингові витрати

4. В розрахунку на весь обсяг продукції умовно постійні витрати:

А) зменшуються пропорційно до зростання обсягу

Б) збільшуються пропорційно до зростання обсягу

В) залишаються незмінними

Г) завжди дорівнюють умовно змінним витратам

Д) повинні бути більшими за умовно змінні витрати

5. В розрахунку на весь обсяг продукції умовно змінні витрати:

А) зменшуються пропорційно до зростання обсягу

Б) збільшуються пропорційно до зростання обсягу

В) залишаються незмінними

Г) завжди дорівнюють умовно постійним витратам

Д) повинні бути меншими за умовно постійні витрати

Питання для контролю рівня знань:

1. За якими ознаками здійснюється класифікація витрат?

2. Розкрийте зміст поняття “маржинальний доход”.

3. Які джерела інформації використовуються для аналізу витрат?

4. Назвіть складові економічних елементів витрат.

5. На основі яких факторних моделей можна здійснити аналіз витрат на одну гривню товарної продукції?

Завдання для розв’язування:

1. Визначте та проаналізуйте показник витрат на одну гривню товарної продукції на підприємстві у 2019-2020 роках за наступними вихідними даними:

№ з/п	Елементи витрат у структурі собівартості продукції	Роки	
		2019	2020
1	Матеріальні витрати, тис. грн.	227,09	231,77
2	Витрати на оплату праці, тис. грн.	158,98	162,22
3	Відрахування на соціальні заходи, тис. грн.	60,55	61,78
4	Амортизація, тис. грн.	113,54	115,85
5	Інші витрати, тис. грн.	196,92	200,95
6	Обсяг випуску товарної продукції, тис. шт.	938,59	965,52

2. Визначте комплексний резерв зниження витрат підприємства, якщо вплив факторів є таким: матеріальні витрати (+11 тис.грн), оплата праці (- 40 тис.грн.), відрахування на соціальні заходи (-9 тис.грн.), амортизація (- 3 тис.грн.), інші витрати (+4 тис.грн.).

3. Визначте коефіцієнт ритмічності виробництва, якщо плановим завданням на квартал було заплановано виробництво продукції рівномірними партіями по 100 одиниць на місяць, але працівники підприємства тільки перший місяць виконали план без змін, а в другому вироблено продукції обсягом 70 одиниць, що компенсовано перевиконанням плану у третьому місяці (обсягом 130 одиниць).

4. ФОП Миколайчук М.М. підписав контракт за умов франчайзингу на виготовлення та продаж продукції «Щасливий малюк». За умовами контракту, щорічна фіксована сума роялті

встановлена на рівні 20 тис. грн., змінні роялті становлять 5% від доходу з кожної одиниці. Підприємець винаймає приміщення, орендна плата за яке становить 60 тис. грн на рік. Витрати на рекламу становлять 50 тис. грн на рік. Інші витрати (затрати на підготовку фінансової і податкової звітності, фіксований податок) складають 30 тис. грн на рік. Заробітна плата найманого персоналу – 200 тис. грн на рік. Відомо також, що середньозважена ціна у розрахунку на один виріб дорівнює 30 грн, собівартість виробу становить 19,5 грн.

Проведіть розрахунок точки беззбитковості діяльності ФОП Миколайчука М.М.

Практичне заняття №8. Аналіз виробництва та реалізації продукції

Питання для обговорення:

1. Аналіз динаміки виробництва та реалізації продукції.
2. Аналіз впливу факторів на зміну обсягів реалізованої продукції.
3. Аналіз конкурентоспроможності продукції.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Сукупність споживчих властивостей виробу, які задовольняють конкретну потребу споживача відповідно до призначення виробу - це:

А) якість продукції
Б) кількість продукції на ринку
В) конкурентоспроможність продукції
Г) обсяг попиту на продукцію
Д) унікальність продукції

2. Сукупність споживчих властивостей виробу, які задовольняють конкретну потребу споживача відповідно до призначення виробу краще, чим товар конкурента - це:

А) якість продукції
Б) кількість продукції на ринку
В) конкурентоспроможність продукції
Г) обсяг попиту на продукцію
Д) унікальність продукції

3. Показник, що враховує сукупні витрати споживача на придбання та використання виробу за весь термін його

використання відносно можливого доходу від використання виробу – це:

А) експлуатаційні витрати

Б) якість продукції

В) ціна придбання

Г) конкурентоспроможність продукції

Д) ціна споживання

4. Оберіть з наведеного переліку узагальнюючий показник якості продукції?

А) частка сертифікованої продукції

Б) частка браковано продукції

В) сума сплаченого штрафу підприємством

Г) ціна відносно конкурентного товару

Д) ціна споживання виробу.

Питання для контролю рівня знань:

1. За якими ознаками здійснюється класифікація витрат?
2. Розкрийте зміст поняття “маржинальний доход”.
3. Які джерела інформації використовуються для аналізу витрат?
4. На основі яких факторних моделей можна здійснити аналіз витрат на одну гривню товарної продукції?

Завдання для розв’язування:

1. Використовуючи дані про діяльність підприємства (таблиця), дайте оцінку виконання плану виробництва продукції за асортиментом та структурою.

Вид продукції	Обсяг виробництва				Виконання плану, %
	План		фактично		
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	
1. буд.метріали, в т.ч	597		597		
Щебінь	298		305		
Пісок	29,2		32,5		
Цемент	74,2		164,3		
Інші	96,9		95		
2. блоки гранітні	300		301,2		

3. вироби з граніту	250		200,4		
Разом					

2. Проаналізуйте ритмічність випуску продукції за місяць на підставі даних табл. Розрахуйте коефіцієнт ритмічності.

декади	за планом		Фактично		Зараховується у плановий ритм	Недовиконання (графа 2 - 4)
	сума, тис.грн.	%	сума, тис.грн.	%		
1	2	3	4	5	6	7
I	250		240			
II	350		420			
III	400		540			
Разом						

3. Охарактеризуйте ритмічність роботи підприємства у звітному році. Порівняйте показники цього року з показниками минулого і зробіть належні висновки щодо якості організації виробництва. Дані для аналізу наведені в таблиці.

Показник	перша декада		друга декада		третя декада		Разом
	План	Факт	План	факт	План	факт	
Виробництво цементу, %							
у минулому році	32,6	30	33,1	33,5	34,3	36,5	
у звітному році	32,7	31	32,9	33	34,4	36	
Зараховується у плановий ритм							
у минулому році							
у звітному році							

Змістовний модуль 4
«Фінансовий аналіз. Аналіз конкурентного середовища діяльності підприємства»

Практичне заняття №9. Аналіз фінансового стану підприємства

Питання для обговорення:

1. Завдання та джерела інформації аналізу фінансового стану підприємства.
2. Аналіз динаміки та структури майна підприємства.
3. Аналіз оборотних коштів підприємства.
4. Аналіз фінансової стійкості.
5. Аналіз ліквідності підприємства.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Аналіз ліквідності балансу підприємства – це приклад аналізу:
А) локального
Б) суцільного
В) стохастичного
Г) якісного
Д) управлінського
2. В розрахунку коефіцієнта абсолютної ліквідності у чисельнику використовуються:
А) необоротні активи
Б) всі оборотні активи
В) постійні пасиви
Г) довгострокові пасиви
Д) найбільш ліквідні активи
3. Вартість всього майна підприємства відображена у:
А) балансі підприємства
Б) звіті про власний капітал
В) звіті про рух грошових коштів
Г)декларації про прибуток підприємства
Д) звіті про фінансові результати
4. Виберіть з наведеного переліку найбільш мобільну частину капіталу підприємства:
А) основні засоби
Б) нематеріальні активи
В) собівартість продукції

Г) здійснені інвестиції

Д) оборотні активи

5. Відносний показник економічної ефективності роботи підприємства, використання певного його ресурсу чи капіталу, що розраховується діленням прибутку на відповідний ресурс чи актив - це:

А) фінансова стійкість

Б) фінансова незалежність

В) витратність

Г) рентабельність

Д) доходність.

Питання для контролю рівня знань:

1. Які основні джерела для аналізу фінансового стану підприємства?

2. Які висновки можна зробити на основі структурно-динамічного аналізу балансу підприємства?

3. Назвіть та охарактеризуйте основні показники фінансової стійкості підприємства.

4. Чим визначається платоспроможність підприємства?

5. На основі яких показників аналізується ліквідність підприємства? Що вони характеризують?

Завдання для розв'язування:

1. За даними фінансової звітності проаналізувати динаміку і структуру показників, які характеризують фінансові результати діяльності ПрАТ «Рівнеазот» OSTCHEM https://www.azot.rv.ua/aktsioneram/zvitnist/richnyi-zvit або іншого відомого Вам підприємства, зокрема, доходи і витрати. Провести розрахунки відомих вам показників фінансової стійкості та ліквідності. Зробити висновки.

Практичне заняття №10. Аналіз фінансового стану підприємства. Діагностика можливості банкрутства.

Питання для обговорення:

1. Діагностика можливості банкрутства підприємства.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Неможливість виконання підприємством своїх фінансових зобов'язань - це

А) ліквідність

Б) банкрутство

В) фінансова залежність

Г) фінансова нестабільність

Д) платоспроможність

2. Яким з наведених методів можна діагностувати можливе банкрутство підприємства:

А) детермінований аналіз прибутків

Б) модель Е. Альтмана

В) факторний аналіз рентабельності продукції

Г) аналіз дебіторської заборгованості

Д) горизонтальний аналіз балансу

3. Із збільшення значення показника Z, розрахованого за п'яти факторною моделлю Альтмана, ймовірність банкрутства підприємства:

А) зростає

Б) зменшується

В) даних для висновків недостатньо

Г) не змінюється

Д) модель Альтмана не призначена для діагностики банкрутства

4. Для якого з підприємств є вищим ризик банкрутства при таких значеннях коефіцієнта Z, розрахованого за п'ятифакторною моделлю Альтмана: підприємство А (Z = 0,5); підприємство Б (Z = 1,8); підприємство В (Z = 2,7)?

А) А

Б) Б

В) В

Г) ризики однакові

Д) даних для порівняння недостатньо

5. Для якого з підприємств є нижчим ризик банкрутства при таких значеннях коефіцієнта Z, розрахованого за п'ятифакторною моделлю Альтмана: підприємство А (Z = 0,5); підприємство Б (Z = 1,8); підприємство В (Z = 2,7)?

А) А

Б) Б

В) В

Г) ризики однакові

Д) даних для порівняння недостатньо.

Питання для контролю рівня знань:

1. Що Ви розумієте під банкрутством підприємства?
2. На які групи поділяються зобов'язання підприємства?
3. В чому суть оцінки можливості банкрутства підприємства на основі Z-моделі з врахуванням п'яти факторів?

Завдання для розв'язування:

1. Проведіть оцінку ймовірності банкрутства підприємства за допомогою відомих Вам моделей на прикладі діючого підприємства. Для обрахунків використайте дані в динаміці 3 останніх років діяльності підприємства. Зробіть відповідні висновки.

Практичне заняття №11. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Питання для обговорення:

1.Завдання та джерела інформації аналізу фінансових результатів підприємства.

2. Склад доходів та витрат підприємства.

3. Аналіз прибутку підприємства та рентабельності.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Кінцевим фінансовим результатом діяльності підприємства є:

А) валові витрати

Б) податок на прибуток

В) чистий дохід

Г) прибуток

Д) дохід

2. Фінансовий стан підприємства – це його здатність:

А) зменшувати витрати

Б) вчасно діагностувати банкрутство

В) виконувати свої фінансові зобов'язання

Г) збільшувати рентабельність

Д)збільшувати доходи

3. У визначенні показників рентабельності чисельником завжди є:

А) доход від реалізації продукції
Б) прибуток
В) операційні витрати
Г) маржинальний доход
Д) активи підприємства.

Питання для контролю рівня знань:

1. Що таке прибуток підприємства? Які його основні функції?
2. З якою метою здійснюється аналіз фінансових результатів підприємства?
3. Які основні джерела інформації для аналізу фінансових результатів діяльності підприємства?
4. Що таке рентабельність підприємства та як вона визначається?
5. Які основні показники рентабельності підприємства та як вони розраховуються?

Завдання для розв'язування:

1. За даними фінансової звітності проаналізувати формування прибутку від реалізації продукції ПрАТ «Рівнеазот» OSTCHEM https://www.azot.rv.ua/aktsioneram/zvitnist/richnyi-zvit або іншого відомого Вам підприємства, визначити структуру та динаміку складових прибутку підприємства. Провести розрахунки відомих Вам показників рентабельності та факторний аналіз прибутку від реалізації продукції у звітному періоді порівняно з попереднім з використанням таких факторів (чинників):

- зміна обсягу продукції;
- зміна структури виготовленої продукції;
- зміна собівартості продукції;
- зміна цін на продукцію (основні асортиментні позиції - за даними відкритих джерел).

Практичні заняття №12, 13. Аналіз конкурентного середовища організації.

Питання для обговорення

1. Поняття та складові конкурентного середовища організації.
2. Методи аналізу конкурентного середовища та конкурентної позиції організації.
3. Можливості оцінки ефективності ціннісної пропозиції з

використанням інструментів маркетингового аналізу.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Які з наведених методів придатні для аналізу конкурентного середовища організації:

А) модель McKinsey 7S

Б) MOST-аналіз

В) RACI-матриця

Г) модель 5 ринкових сил М.Портера

Д) всі відповіді вірні

2. Якщо в результаті застосування моделі 5 ринкових сил Портера виявлено, що ринкова сила покупців є високою, то наслідком для компанії може бути:

А) зростання прибутковості

Б) зниження прибутковості

В) змін рентабельності не відбудеться

Г) зміна керівництва компанії

Д) правильна відповідь відсутня

3. Якщо в результаті застосування моделі 5 ринкових сил Портера виявлено, що посилились бар'єри входження нових конкурентів на наявний ринковий сегмент, то наслідком для компанії може бути:

А) зростання прибутковості

Б) зниження прибутковості

В) змін рентабельності не відбудеться

Г) зміна керівництва компанії

Д) правильна відповідь відсутня

4. Який метод аналізу дозволяє виявити конкурентні переваги компанії в поєднанні її внутрішніх сильних сторін та можливостей зовнішнього середовища?

А) модель McKinsey 7S

Б) MOST-аналіз

В) RACI-матриця

Г) модель 5 ринкових сил М. Портера

Д) SWOT-аналіз

5. З точки зору маркетингового аналізу, ціннісну пропозицію варто оцінювати за критеріями (правильні дві відповіді):

А) інтерес споживача (бажання придбати)

Б) унікальність ціннісної пропозиції

В) низька ціна
Г) орієнтація на статусну групу високого рівня
Д) витрати на виробництво

Питання для контролю рівня знань:

1. Які методи аналізу середовища є придатними для оцінки конкуренції та її впливу на організацію? В чому переваги та недоліки кожного з них?
2. Які складові конкуренції використовуються в моделі М.Портера?
3. Назвіть умови, за яких підприємству доцільно переглянути існуючі ціннісні пропозиції та шукати шляхи їх вдосконалення.

Завдання для розв'язування:

1. Використовуючи модель п'яти ринкових сил М. Портера (шаблон доступний в кабінеті мудл) здійснити аналіз ринкових сил, що визначають конкурентну позицію організації у середовищі її діяльності. Для аналізу скористатись досвідом діяльності компанії, яка була обрана для попередніх завдань в межах вивчення дисципліни. Підготувати короткий висновок щодо ринкових перспектив компанії з урахуванням дії 5 ринкових сил, а також стратегічної лінії повеідки щодо них задля посилення конкурентоспроможності.

2. Працюючи в групі чисельністю не більше 5 осіб, виберіть підприємство сфери обслуговування або роздрібної торгівлі, на прикладі якого будете проводити дослідження. На основі відвідування підприємства оцініть його розташування, використання торговельної площі, оформлення та успішність використаної техніки мерчандайзингу. За умови відповідного сприяння, можете отримати інформацію у обслуговуючого персоналу, а також додатково - попередньо ознайомившись із сайтом чи інформацією з соціальних мереж.

Групам необхідно змонтувати 1 відеопрезентацію (або Power Point) за результатами проведеного аналізу. Презентація не має перевищувати 15 хвилин та має включати в свою структуру наступну інформацію (перелік орієнтовний, може бути змінений студентами):

1. Загальна інформація про компанію (підприємство).

2. Оцінка розташування, використання площ, дизайну приміщення та мерчандайзингу:

- хто складає цільову групу споживачів?;
- визначте споживачів за їх соціально-демографічними характеристиками: стать, вік, рівень доходів, освіта тощо;
- асортимент товарів;
- які основні бренди представлені в магазині?
- чи має компанія власні бренди?

3. Розташування магазину (офісу)

- де розташований магазин / офіс (торговельний центр, окреме приміщення, тощо)
- чи зручним є розташування для клієнтів?

4. Вигляд магазину (офісу)

- чи відповідає планування, дизайн та візуальні методи мерчандайзингу зовнішньому вигляду магазину та місцю розташування?
- чи достатньо гармонійним є вигляд та оформлення магазину/офісу відносно його типу (призначення) та цільовій групі споживачів, яку він намагається залучити?
- чи відповідає атмосфера магазину представленому товару та вашим очікуванням як клієнта?
- чи потребує магазин/офіс оновлення, реконструкції? Які вдосконалення ви б запропонували?

5. Освітлення

- чи підкреслює освітлення товар, структуру простору, створює настрій, згладжує небажані риси товару?
- чи відповідає освітлення типу товару та загальній атмосфері, обраній концепції продажу в магазині?

6. Планування магазину

- чи допомагає планування магазину раціонально залучити клієнтів у всьому приміщенні? Чому / чому ні?
- як планування магазину сприяє збільшенню продажів?
- чи прийнятним є обраний тип планування? Якщо ні, що можете запропонувати змінити?

7. Мерчандайзинг

- чи використовує компанія техніки збільшення продажів за рахунок кращого використання простору, раціонального розміщення стелажів, інших торговельних місць, зменшення «мертвих зон» тощо?

- чи використовуються демонстраційні площі / місця, що підвищують інтерес до пропонованих товарів? Якщо ні, Ви б рекомендували їх? Якщо так, то як їх організувати на Ваш погляд?

- як компанія організувала викладку товарів? Чи може порадити певні удосконалення?

8. Обговорення та пропозиції. Узагальніть свої пропозиції щодо того, як ця компанія може покращити процес купівлі для своїх клієнтів, збільшити продажі та покращити власний імідж.

9. Додатки. Додайте будь-які фото та інші матеріали, що можуть ілюструвати опрацьовану Вами інформацію та посилити результати аналізу в їх презентації.

ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Волкова Н. А., Подвальна Н. Е., Семенова К. Д. Економічний аналіз : навч. посібник. Одеса : ППЦ «Белка». 2020. 240 с.
2. Мішеніна Н. В., Мішеніна Г. А., Ярова І. Є. Економічний аналіз : навч. посіб. Суми : Сум. держ. ун-т. 2014. 305 с.
3. Міщук Г. Ю., Джигар Т. М., Шишкіна О. О. Економічний аналіз : навч. посібник. Рівне : НУВГП. 2017. 156 с.
4. Орлова К. Є. Управління бізнесом : підручник. Житомир : «Житомирська політехніка». 2019. 319 с.
5. Попова В. Д., Маценко Л. Ф. Стратегічний аналіз : навчальний посібник. Чернівці : ЧНУ. 2018. 157 с.

Додаткова література

1. Стратегічне управління. Антикризове управління : навч. посібник / Кібік О.М. та ін. Одеса. 2019. 208 с.
2. Створення власного бізнесу: навч. посібник / Колот А. М. та ін. К. : КНЕУ. 2017. 311 с.
3. Піжук О. І. Стратегія підприємства [електронне видання] : навчальний посібник. Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. 390 с.
4. Інформаційні технології бізнесі. Частина 1 : навч. посіб. / Шевчук І. Б. та ін.; за заг. ред. Шевчук І. Б. Львів : Видавництво ННВК «АТБ». 2020. 455 с.
5. Harned B. How to Clear Project Confusion with a RACI Chart [Template]. September 16, 2019 URL: https://www.teamgantt.com/blog/raci-chart-definition-tips-and-example